

Povzetek

Prispevek obravnava pojavljanje lopataste govnačke *Stercorarius pomarinus* v Sloveniji. Doslej so znana štiri opazovanja te vrste. Zadnji dve najdbi sta kadavra: 17.6.1994 je bila najdena odrasla ♀ v Fiesi na Jadranski obali in 28.9.1999 mlada ♀ na cesti v samem središču Ljubljane.

Summary

The article deals with the occurrence of the Pomarine Skua *Stercorarius pomarinus* in Slovenia. Four observations of this species have been recorded to date, the last two being the recoveries of two cadavers. The first one was a full-grown female found on June 17th 1994 at Fiesa on the Adriatic coast, the second a juvenile female found on a road in the very centre of Ljubljana.

Literatura

BEAMAN, M. & S. MADGE (1998): Christopher Helm LTD, London.

HARIS, A., L. TUCKER & K. VINICOMBE (1989): The MacMillan Field Guide to the Bird Identification. The MacMillan Press Ltd, London.

Komisija za redkosti (1993): Seznam redkih vrst ptic 1990. *Acrocephalus* 14 (58-59): 99-119.

SNOW, D. W., C. M. PERRINS (eds.) (1998): The Birds of the Western Palearctic, Vol.1, Non-Passerines. Oxford University Press. 1008 p.

SOVINC, A. (1997): Redke vrste ptic v Sloveniji v letu 1995. *Acrocephalus* 18 (84): 151-156.

ŠTUMBERGER, B. (1994): Lopatasta govnačka *Stercorarius pomarinus*. *Acrocephalus* 15 (63): 57.

Borut Rubinič, Pražakova 11, 1000 Ljubljana
Al Vrezec, Pražakova 11, 1000 Ljubljana

Veliki klinkač *Aquila clanga* na Ljubljanskem barju Spotted Eagle *Aquila clanga* at Ljubljansko barje

Marko Trebušak, Borut Rubinič, Al Vrezec

Veliki klinkač je v Sloveniji redka ujeda, ki je bila do leta 1996 opazovana le petkrat (SOVINC 1999). Zanimivo je, da jo SNOW & PERRINS (1998) za Slovenijo navajata kot gnezdilko, ki je po izumrtju tu pričela gnezditi med letoma 1976 in 1980. Tu gre zanesljivo za napako, ki je nastala pri prenosu podatkov, tako da gre najbrž le za zamenjavo z malim klinkačem *Aquila pomarina*. GEISTER (1995) navaja, da je bila gnezdittev malega klinkača v Sloveniji potrjena v Krakovskem gozdu v obdobju 1976-80. V

Evropi veliki klinkač gnezdi le na vzhodu, zlasti v Rusiji, najbližja gnezdišča pa so na Slovaškem in v Romuniji. Na Madžarskem je gnezdil med letoma 1949 in 1951, v severni Srbiji pa med letoma 1980 in 1981 (SNOW & PERRINS 1998). Veliki klinkač je delna selivka, ki v manjšem številu lahko prezimuje v južnem delu gnezditvenega areala: na Balkanu, severni Italiji in v južni Franciji, kjer se naprimer redno pojavlja v Camargueu od novembra do februarja (SNOW & PERRINS 1998).

Veliki klinkač spada med značilne orle iz rodu *Aquila*. Zelo mu je podoben stepski orel *Aquila nippalensis*. Izjemno svetle morfološke oblike velikega klinkača, imenovane "fulvescens", pa lahko zamenjamo z mladostnim kraljevim orlom *Aquila heliaca* in roparskim orlom *Aquila rapax*. Najbolj pa mu je podoben mali klinkač *Aquila pomarina*, ki v Sloveniji tudi gnezdi. Odrasel veliki klinkač se od malega klinkača najzanesliveje loči po treh znamenjih: temnejše rjavi barvi perja, širših "hlačah" in močnejšem kljunu. Večina odraslih malih klinkačev ima še svetlo šarenico, medtem ko je ta pri velikem klinkaču v vseh starostih obdobjih temna. Nič kaj lažje ni razlikovanje obeh ptic v mladostem in prvem zimskem perju. Obe ptici sta temno rjavi (veliki klinkač je v osnovi temnejši - črn, vendar so nekateri osebki lahko precej svetli), po perutih in ramenskem perju pa imata nekaj linij belih pik. Praviloma so bele pike, ki jih tu tvori obrobna bela črta na koncu sekundarnih in terciarnih letalnih peres, velikih krovcev ter bele pike na srednjih in malih krovcih ter ramenskem perju, pri velikem klinkaču dosti opaznejše in bolj izrazite. Pri malem

klinkaču je navadno opaziti (posebej, če ptico opazujemo od daleč) le beli obrobni črti na sekundarnih in terciarnih letalnih peresih in velikih krovcih, medtem ko bele pike na srednjih in malih krovcih ter na ramenskem perju niso očitne ali jih celo ni. Mlad mali klinkač ima na zatilju manjšo svetlo rjavo kontrastno pego, medtem ko je veliki klinkač bodisi nima bodisi je ta veliko večja in manj kontrastna s preostalim temnejšim perjem. V vseh starostih moramo biti pozorni tudi na masivnost kljuna, širino "hlač" in na splošno kompaktnjši, bolj orlovski videz pri velikem klinkaču, ki je pri malem nekoliko manj očiten in nas včasih bolj spominja na kanjo *Buteo buteo*. Ob vsem naštevanju morfoloških razlik pa ne moremo mimo dejstva, da je mali klinkač selivka, ki se jeseni odseli v subtropske in tropske predele Afrike, medtem ko je veliki klinkač kvečjemu klatež oz. selivka na manjše razdalje, ki prezimi v Sredozemlju (povzeto po BEAMAN *et al.* 1998; HARIS *et al.* 1989; JONSSON 1992; SVENSSON *et al.* 1999).

Konec oktobra 1998 je v osrednji Sloveniji padlo veliko dežja, tako da je bil dobršen del

Sliki 1 in 2: Mladostni osebek velikega klinkača *Aquila clanga* na Ljubljanskem barju dne 5.11.1998 (Foto: B. Rubinič).

Figures 1 & 2: Juvenile Spotted Eagle *Aquila clanga* at Ljubljansko barje (Ljubljana Marshes) on November 5th 1998 (Photo: B. Rubinič).

Ljubljanskega barja pod vodo. Posledica poplav je bilo veliko število utopljenih malih sesalcev, kar na Ljubljansko barje vedno privabi precejšnje število ptic, zlasti ujed. V začetku novembra 1998 je zaradi poplav Barje gostilo veliko kanj *Buteo buteo*, opažen pa je bil tudi mladostni osebek planinskega orla *Aquila chrysaetos*, poleg tega pa sta bila na poplavljenih poljih med Podpečjo in Bevkami večkrat opazovana dva mladostna osebka velikega klinkača *Aquila clanga*. Prvič sta bila klinkača opazovana 05.11.1998. Novica, da sta na Ljubljanskem barju dva velika klinkača, je med člani

DOPPS povzročila precejšnje vznemirjenje, saj gre, kot že v uvodu povedano, za vrsto ujede, ki je v Sloveniji redka in dotlej na Barju še ni bila opazovana. Tako so ptici na območju med Bevkami in Notranjimi Goricami opazovali številni posamezniki in skupine opazovalcev. Velika klinkača sta največkrat posedala po jelšah, se nizko spreletavala nad poplavljenimi travniki in se prehranjevala s poginulimi malimi sesalci. Zadnjič sta bila na Ljubljanskem barju videna 12.11.1998. Podatek je potrdila tudi Komisija za redkosti, in sicer kot osmo opazovanje velikega klinkača v Sloveniji.

Povzetek

Med 5.11. in 12.11.1998 sta bila na Ljubljanskem barju med Bevkami in Podpečjo opazovana dva (2) mladostna velika klinkača *Aquila clanga*. Gre za osmi podatek te ujede v Sloveniji in prvo opazovanje dveh osebkov hkrati. Pojavljanje se je časovno ujemalo z jesenskim deževjem in poplavlami, v katerih je poginilo veliko število malih sesalcev, s katerimi sta se ptici prehranjevali.

Summary

Between November 5th and 12th 1998, two juvenile Spotted Eagles *Aquila clanga* were observed at Ljubljansko barje (Ljubljana Marshes) between the villages of Bevke and Podpeč. This is the eighth record of this particular bird of prey in Slovenia and the first observation of two individuals at the very same time. The occurrence coincided with the autumn rains and floods that killed numerous small mammals, on which eventually fed these birds.

Literatura

BEAMAN, M. & S. MADGE (1998): Christopher Helm Ltd, London.

JONSSON, L. (1992): Birds of Europe. Christopher Helm Ltd, London.

HARIS, A., L. TUCKER & K. VINICOMBE (1989): The MacMillan Field Guide to the Bird Identification. The MacMillan Press Ltd, London.

GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. DZS, Ljubljana. 287 p.

SNOW, D. W. & C. M. PERRINS (eds.) (1998): The Birds of the Western Palearctic. Vol. 1, Non-Passerines. Oxford University Press. 1008 p.

SOVINC, A. (1999): Redke vrste ptic v Sloveniji v letu 1996. *Acrocephalus* 92 (20): 26-30.

SVENSSON *et al.* (1999): Bird Guide, Harper Collins, London.

Marko Trebušak, Goričane 22, 1215 Medvode
Borut Rubinič, Pražakova 11, 1000 Ljubljana
Al Vrezec, Pražakova 11, 1000 Ljubljana